

היונתן ונורית גפן צופים בהצגתם
הלכתה להיות צנחן כדי להמשיך בחלום של הוריו

אנחנו צריכים לבדוק את עצמנו איפה אנחנו בתוך כל מחול השדים הזה. מה היתרון ההתרחשמות שלך מחלל הרוחות של החיילים בש"ע שית גיולואים בדבנון?

הייתי שבועיים באוגדה מג"ד לא רצה להיכנס לביירות. לעומת זאת, רס"ר המיטבח רצו להיכנס. אבל המג"דים, במקום לדבר, שתקו. הם היו צריכים לדבר. מה דעתך על מעשהו של אדי גבע?

הוא גיבור לאומי, כי הוא פאטריסט אמיתי, אוהב את המדינה ומקריב את עצמו למענה. הוא יכול לעמוד בשורה אחת עם טרומפלדור ועם לוחמי חרות ישראל. היכרת עוד אנשים שחשבו כמו אדי גבע?

כן, ולכן, למרות הערצתי את אלי גבע, אני לא מסכים עם דרך הטיפול בו. זה לא הוגן שאותו שיחררו משירות צבאי, ואילו חייל, שרצה שישחררו אותו משרי רות צבאי כי לא רצה להיכנס לביירות, הוכנס לכלא.

אמרת קודם שהמג"דים והיו נגד הכניסה לביירות ואילו רס"ר המיטבח היו בעד. האם אתה מבין את ההתנהגות הזאת? האם אתה מסוגל להסביר למה דווקא הם?

המיטבח הפולני תפס, שהשינאה היא רגש פרימיטיבי עמוק של קבוצות אתניות מסוימות, והוא עובד על זה בכיכרות ור במצעי הבחירות. ואותה קבוצה הדורה בי שינאה ילדותית כלפי כל מי שחושב אחרת. וזה ההבדל הגדול. כי אני לא שונא אף קבוצה ואף עדה. לא יכול לשנוא, לא מסוגל. אני מסוגל לכוף, לחוש חמלה, ניר תוק, ניכור, יש לי קשת מגוונת של רגש. אני לא אני בשום דרך לא פוגת אל השינאה.

אם מדברים על שינאה, אתה עצמך נושא לשינאה. קיבלת כי מולחמה הזאת מיכתבי שינאה ואויבים טלפונים. איך אתה חי עם זה?

אנשים מטלפנים אלי ומאיימים עלי בי רצח. המיכתבים שאני מקבל הם מסוג מיכתבי השינאה שהודים לא קיבלו בארץ רופה בשנים הידועות ההן. וזה כבד עלי, כי כמו כולם אני רוצה שיהיו אותי. איך רגע ששונאים אותי, אני נאלם דום. איך אני אספסל בזה?

בכל ההופעות שלי הייתי מוכרח ללסוף, כי הופעתי בכל מקום, בכל חור, בכל מיטגרת. אני מכיר את המדינה. הייתי איר תם, ראיתי אותם, חטפתי מה שיש להם להגיד. יש לי טריק שלמדתי מאורי וזהר — כדי שלא ישנאו אותי הייתי צריך לי הצחק אותם, ובין צחוק לצחוק הייתי אומר את הדברים הקשים.

מה כותבים לך במיכתבים? אומרים לי לעזוב את הארץ. את יודעת מה? בגלל זה אני לא עוזב. מה, שאני אשאיר להם את הארץ? שאני אשאיר להם את ארץ אבותינו, עם המסורת הארוכה? לשינאה המטופחת על-ידי מטורפים?

אתה מאמין שהעזוץ שעבר על ישראל בעיקבות הסבבה בי ביירות ישנה משהו?

מה שמעוץ אותי זה למה היינו צרי (המשך בעמוד 73)

להתייעץ עם מי שנמצא איתו באותו רגע. כשהייתי בן 21 גרתי בבית דין במשך שנה, והוא היה מתייעץ איתי בדברים שר עמדו ברומי של עולם. אם הייתי אומר לו משהו מדליק, או העיין האחת שלו הייתה נוצצת, אם הייתי אומר לו משהו לא מעניין, העיין הייתה כבה.

בזמן הביקור שלי אצלו טען כנגד אריק שרון, שבגללו הפכנו לכוזה זר של האים פריאליזם האמריקני. תארי לעצמך שהוא שאל אותי אם כדאי או לא כדאי להגיב על דבריו של אריק. אחרי-כך כרגיל דיבר על העתידות שלו. אבל די, מספיק עם דיין. בואי נלך הלאה.

בוא נחזור למחזה. איזה מכר הדמויות היא הדמות שלך? כולן, פחות או יותר. זה כאילו שאני עולה על הבימה ומציג 20 דמויות. מדוע בעצם אינך משתתף במחזה?

נמאס לי להופיע, וזה מחזה לשחקנים. זה לא קברט ואני לא שחקן. בזמן האחרון הרבה חברים שלי, שחלקם גם חברים שרון, מדברים על עזיבת הארץ. אתה עצמך אמרת שבפעם הראשונה בחייך אתה מתכוון להיות אזרח מדינת ישראל. האם העלית את דעתך על דעות אחרות? יותר מה לעשות כאן והגיע הזמן לעזוב את הארץ?

מעולם לא, עד למילחמת-הלבנון. שבה ראיתי שצריכים לעבור למעשים. כי הי מילים נמצאות באינפלציה. ומי שחושב אחרת ממה שגנין חושב, הוא שונא ישראל. אני חושב שאני אוהב ישראל. למי רות שאני חושב אחרת.

אני לא שומע את הזעקה הגדולה של בני דור, החוורים מילתמה ארורה ומיותרת. אני לא שומע את הזעקה, רק לחישות

אני לא רוצה לעזוב את הארץ, אבל אילו יכולתי, הייתי לוקח איהו אי בים האנאי ונה שנה. אף פעם לא נחתי. אנחי נו כל הזמן במירור. אנחנו לא חושבים. מהדורות החדשות רודפות אותנו. הלחץ הזה מטריף אותנו. אתמול, בכנס-מחאה של הקיבוצים, שהתקיים בהזרוע, א"ב יור שש הגדיר את כל מה שאני מרגיש. הוא אמר: "הפסקנו לראות ולהקשיב". הרי מאתיים מטרים משאתילה לא היו רק חיילים של הליכוד. היו, שם בני קיבוצים ובני מושבים. מה קרה להם? הרי תקפה אותנו קהות חושים. איהו סוויץ' נסגר בי כוכנו, ועד שלא יפתח אין לנו תיקוח.

ליפשיץ היינו חופרים את השוחות הכי עמוקות. פעם אריק אמר לנו: תצאו מן השוחה. חבל על המקום, נכנסים פה טנק. הטראומה האמיתית תפסה אותי ב-73, אמרתי לקצ'ה, "שלום, אני לא רוצה להיות פה יותר". והלכתי.

היתה אורורה של חפלות עם אריק שרון. יותר מדי אחוות לוחמים. לא רציתי את זה. אז נשבר החלום שלי. אז הבנתי שאני צריך להיות בלהקת הנח"ל, ואז החלטתי שבתאריך זה וזה אני מתחיל להגשים את החלום ועליתי על הבימה. אמרתי לקהל מה אני חושב. התחלתי להיות בוטה כלפי המימסד. ואז חל הקרע ביני ובין דיין. לא יכולתי גם להגיד את מה שאמרתי, וגם לשמוע על יחסי מיספחה טובים.

הוא הפסיק לדבר איתך? אחרי המלחמה נפגשתי איתו לשיחה. אמרתי לו שלדעתי אנחנו פועלים בטיס שות, אנחנו ספרטה ולא מנסים להיות אתונה. שאלתי אותו אם נמשיך גם בעתיד להיות ספרטה, והוא אמר: כן, נחיה לעד עם החרב. אסי היה איתנו במעמד הזה, אסי היה אז בדעתי. אבל הוא היה הבן שלו ואני לא. ואני מאוד אוהב אתו כי דוד. בדרכו הוא היה מאוד משפחתי, למי רות שהיתה לו דרך מורה להראות את זה. יכולתי להצטרף אליו ואז בוודאי היו

מה קרה לנו? הפסקנו לראות ולהרגיש? מאתיים מטרים משאתילה לא ישבו רק חיילים של הליכוד. היו שם בני קיבוצים ומושבים. מה קרה להם?

כל הדלתות נפתחות לפני, במיוחד שהייתי עיתונאי מתחיל, ולבטח הייתי מפסיד את דעתי. או שכולתי להגיד לו מה שאני חושב ויהי מה, לבטא את דעת הדור שלי נגד או בעד הדור שלו. בחרתי בדרך השנייה, ואני מאמין שדיין בירך על ההחלטה שלי. כל זה הזכיר לו את עצמו. אם היו עומדות לפניו שתי האפשרויות, היה בוחר באפשרות שבהרתי בה אני. הקשר ביני ובין דיין נותק אחרי שכתבתי לספר המחזר. היית מאמינה שגם שייקה בן-פורת כתב לספר הזה?

גם אלי לנדאו. גם אלי לנדאו, תאמיני או לא. זהו, אני לא טובל שמישהו מדבר עליך רע ואחרי כך שותה איתך תה. לא יכולתי לבקר את דיין ולהמשיך לבוא לביתו, אז ויתרתי עליו. ואני ויתרתי על הקן המיפפחתי הי יחיד שהיה לי אי-פעם בחיים. חוץ מהקן שבנתי עם נורית. דודה רות הייתה בש" בילי כמו אמא רות. מאז מות אימי דיא הייתה לי כאם, וזה כאב. אך לא הייתה דרך אחרת. עשר שנים לא באתי אליהם הביתה. ובשעה התגרשו?

עשיתי טעות. העדפתי בן זוג אחד על השני. התרחקתי ממנו מאוד והעדפתי את רות. תמיד העדפתי את רות. וידעתי ש טוב לו, שבגיל 60 הוא גילה את האשד. הלוואי על כולנו.

ובכל זאת, שבועיים לפני מותו התפייסתם, מדוע החלטת לחדש איתו את הקשר?

נכון, שבועיים לפני מותו כתבתי מיכתב ארוך מאוד. זה היה יום-כיפור ונתפסתי לחשבון-נפש. ידעתי שהוא חולה, והוא היה הדור היחיד שהיה לי חשתי רגשי-אשמה ברורים. כתבתי לו מיכתב ארוך מאוד, מרגש מאוד. הסברתי לו מדוע הייתי חייב ללכת בדרכי שלי כתבתי שהייתי רוצה להתפייס ולבוא אלי עם ספר שירי החדש, שנקרא פחות אבל כואב. למחרת התקשרה רחל ואמרה שנבוא מיד. ספר לי על הפגישתה.

הוא התנדנד על כסא נדנדה בחצר, ור אמר: "תמיד הייתי נודניק נכון? היה לו הומור מיוחד. שוחחנו, היו גם גורית והילדים. לדיין יש דרך מיוחדת משלו. כל החלטה שהוא לוקח על עצמו הוא נחג

אני לא חושב שבנהלל אהבו את זה. לא הייתי טיפוס נהללי מובהק. לא עברתי בשדות. לא נהנתי על טרקטורים, לא הייתי אחד מהחבר'ה. לעומת זאת גיליתי את ועדת-הברכות ומבחינה חברתית זה הציל אותי, כי כתבתי לעלון נהלל וכתבתי לי הצגות שהועלו בחגים. כך שהייתי מער רה מבחינה חברתית.

לאילו ערכים התחננת? התחננתי לאהבת הארץ על בסיס לא נכון. הינכו אותי שצריכים להגן על הארץ מפני אויב. לא לאהוב אותה סתם, לא להסתכל עליה. לא ללמוד אותה, אלא לאהוב אותה כי צריך להגן עליה. היה לי ברור כי יש לנו זכות בלעדית על ארץ אבותינו. לקח זמן עד שמישהו גילה לי את הסוד. שכשהגענו הנה היה פה משהו אחר. היו פה ביצות, כך הינכו אותי. ייבשנו כמה ביצות והיו שם כמה ערבים. אז ייבשנו גם אתם.

מה היה היחס שלך לערבים? היה ברור לי שגולדתי בארץ במצור, מיליון ערבים סביב המדינה רק מחכים שאזין את הונם בשביל לדרוך עלי. כולם רוצים לאכול אותך, ואתה נולד לתוך פרא- גויה איומה. הקם להרגך השכם להרגו. ואתה הרי לא תלמד שפה של מישהו שרוצה להרוג אותך? ואתה נעשה אכזרי, ואתה מרגיש כנסע זר במיוחד התיכון, ואתה לא צריך להרגיש כך. הגיבורים שלי כילד היו אריק שרון ומאיר הרצין. רציתי להיות דוידאי. הם היו סופרמנים. הם היו ההמשך הטבעי של חסמבה וחופשתי את ירון זהבי, והבנתי שעכשיו קוראים לו קצ'ה. ולימים, כשהכרתי אותם מקרוב ו למדתי את דעותיהם, אמרתי לעצמי: את מי אני הערצתי? גו טוב, אם אנחנו ארץ החיה על נפש, אז כל הכבוד לסופרמן. עכשיו תחשבי כמה גורא שסופרמן כזה יהיה שר או ראש-משלה.

ביום-כיפור ניגשתי לקרן של אריק שרון ואמרתי לו: עשה לי טובה אישית, לי ר- לדור שלי, אל תיכנס לפוליטיקה.

מה הוא ענה? הוא היה מאוד נרגש ואמר לי: אני אה- שוב על זה.

היחסים בין החיילים ושרון היו כאלה שאיפשרו לגשת לקרן שלו וזה הגיד לו מה שחשבים?

אריק שרון הוא מספק צבאי מעולה, אבל מספק צבאי לא צריך להיות שר. שר הביטחון צריך לבלום את הרמטכ"ל. אצי לנו הרמטכ"ל בולם את שר-הביטחון. לפי עמים אני חושב למה לא העלו אותו ב- דרגה. אם אריק שרון היה נעשה רמט "ל, הוא היה מניח לכולנו. הוא כל-כך רצה להיות שר-ביטחון שאי-אפשר היה ל- טרב לו. הוא האיש שרצה יותר מכל אחד אחר בהיסטוריה להיות שר-ביטחון. חשבת על זה פעם?

מתי התחילה התרוממות ה- ערכים שלך?

ב-73. במילחמת יום-הכיפורים. פתאום התחלתי להבין שאנחנו עובדים בלי שכל בלי לב ובלי מוסר. רק כוח ושרירים. הבנתי שזה אנחנו למען המדינה במקום

לא יכולתי גם לבקו אח זיין וגם לבוא לביתו. אז ויתרתי עליו. ויתרתי על הקן המיפפחתי היחיד שהיה לי

שהמדינה תהיה למענו. אין אחד שלא נפגע במילחמות ישראל. ואתה לא צריך להיות פצוע כדי להיות פגוע. אם אתה קצת רגיש אתה נפגע. במחזה שלי, הפ- סיכולוגית אומרת: דובר צה"ל אף פעם לא מודיע שבגיונה המזרחית נהיו מחשש אלפים פסיכים. על משוגעים לא מודיעים. גם אני הייתי משוגע ולא הודיעו עלי. אני יצאתי פעמיים רע מהמילחמות. פער מיים הייתי קצין נוסח ר"א, אסטרונאוט יותר מאשר קצין. כשגמרתי להגשים את חלום הוריי היו לי דרגות. בקרב אחד על תל ספאר לא ידעתי מי האויב ומי אנח ננו. ובמילחמה השניה הבנתי שאני צריך לבלום ורצתי אחרי קצ'ה וכל הזמן יור עלי. נחשבתי לאלוף השחזות. אני וגדב